

Nar bolji kos obira mož,
In nama osle kaže.
En škrat je noter — ha, ha, ha!
Vsak trap, de škratov ni, že zna;
Ta prazna je, o tem ni dvombe,
Odprite — djal bi Lah — so bombe!“

Tak' moder Luka govori,
In skledo rah primakne;
Plen Mina vedogladnosti
Pod reno perste vtakne.
Pripogne glavo, kuka not,
Razmotrenju je rob napot,
Ter dviga, kuka, dviga, dvigne —
Iz prazne skleda miška švigne.

In huš po izbi sémtertje
Begljivka urno šterka,
Na noge zbaše dvojca se,
Za njo marljivo derka.
Loví, loví, derví klobuk,
Iz kota zverče v kot — fuk, fuk
In Mini clo široko krilo
Ni v smešnim lovu k pridu bilo.

Obup in zdih in stisk in stok
Napade dvojco blede,
Vse ksanje, mnenje, vitje rok
Ne spravi miške v skiedo.
Zdaj pride knez, razumi kvar,
In sune nehvaležni par,

O groznim smehu vse družíne,
Zasramovaje iz grajšíne.

Na tnalo Luka z Mino vstríc
Prihodni dan koraka:
„Kaj zmisli vse si vrag — in škric —
On zdihne — pasja dlaka!
Ostala ta mi bo v opom,
Odama sodil več ne bom,
Sim skusil, de ni treba kače,
Pripraviti ob raj bahače.“

J. Koseski.

Nekaj od pridelovanja turšice v Ribniški okolici na Dolenskim.

Pri velikim zboru c. k. kmetijske družbe v Ljubljani v letu 1843 so častitljivi gosp. Jožef Rudeš nekoliko štokov Ribniške turšice na ogled postavili, in pri ti priložnosti zbranim udam na znanje dali, kakó se Ribničanje z njo obnašajo, rekoč:

„Že davnej vémo v Ribniški okolici, kakó veliko pridelka turšica od družiga žita donese, in jo za korúnam med vsimi poljskimi pridelki nar bolj obrajtamo. Od tega se lahko sleherni človek sam prepriča, če le mesca Kozoperska v Ribniško sosesko pride, in ondi nektele vasi obhodi; povsod bo vidil okoli kmetijskih hiš toliko turščinih štokov obešenih sušiti se, de jih je veselje viditi.

Akoravno zavoljo preojstriga podnebja ajde ne sejemo, se vender le malokdaj primeri, de bi v teh krajih turšica ne dozorila. Zató jo pa tudi zgodej, in če je le mogoče, že proti koncu Malitavna, nar raji pa okoli sv. Jurja, sejemo.

Iz ravno tega vzroka, kér visoka turšica z dolgimi štoki, ki jo v gorkejših krajih po Dolenskim, Hrovaškim in spodnjim Štajarskim sploh sadijo, tukaj ne dozori, sejejo Ribničanje bolj zgodno sorto, ktera, akoravno ni takó dolgih štokov, jih vender po več prav lepih zadéla; rodi skorej ravno takó, kakor visoka turšica, in zasluži, de bi se je kmetovavci bolj visocih in merzlih krajev sploh poprijeli.

Turšici dajo pri nas vselej dobro, močno zemljo, to je tako, kakoršna pšenici služi, ako le ni premokra; nekteri jo sejejo na preorano deteljše, nekteri pa več let poredama na ravno tisto njivo, samo de je vsako leto dobro pognojena. Oboje ravnanje ji prav dobro tekne, in večidel se nam prav dobro obnaša.

Sadijo jo v poversti skopane jamice, in kmalo po tem, ko vùn pride, jo oplevejo in z matiko okopajo; ravno pri ti priliki tudi fižol med turščine verste sadijo.

Čez 14 dni jo vdruči oplevejo in okopljejo, in kader so steblica do poldružiga čevlja visoko zrastle, jo osipavajo (osujejo) in sicer viši, ko jo morejo, zató, de je poznejši veter takó lahko polomiti in na tla pometati ne more. Vse te dela opravijo pri malih kmetijah z rokami, kér nimajo ne sejavne ali sadivne mašine, ne osipavniga drevesa.

Okoli Ribnice dozori turšica po navadi v drugi polovici Kimovca, v bolj merzlih letinah pa večkrat clo v mescu Kozopersku.

V dobrih letinah pridelujejo Ribničanje po 80 mernikov turšice na oralu dobre zemlje; zraven tega pa tudi 20 do 28 mernikov fižola.“

Nekaj semena Ribniške turšice so gosp. Ru-

deš pred nekimi letmi gosp. Dolšajnu, c. k. poštarju v Logatcu, poslali, ki jo tudi poterdijo, in pravijo, de se tam bolj ponaša, kot navadna domača turšica, in de jo Logatčanje sploh prav obrajtajo.

Od družíne.

(Pogovor med dvéma kmetama.)

Gréga. Dober večer Marka! kam se ti takó mudí? kakó si danes zamišljen!

Marka. Ne zaméri mi: ni moja navada muhe loviti, pa per sosedu Martenu sim bil, in take sim tam zvedil, de mi ne gréjo iz glave. Rés, de bi bil memo tvoje hiše šel, ko bi me ne bil iz mojiga tuhtanja zdramil.

G. Kaj pa je taciga?

M. O kaj? Glej v srédi nar večiga déla mu je vsa družína peté odtegnila, in sama z drobnimi otroci sta ostala. Tožila sta mi svoje težave, in prav v serce se mi usmilita. De si nista sama te velike sitnosti kríva, bo vsak poterdil, ki jih pozná: dasta ljudém pravico, sta vsa priljudna, in z délam tudi nikogar ne preložíta.

G. Ubogi Martene, tudi meni se usmili. Pa de bi si te sitnobe ne bila sama kríva, ti ne morem poterditi. Pokáj si pa bolji družíne ne oskerbíta? Potepuhe, vlačuge, vse vzameta, kar se k njima pritepe. Jaz bi taciga smétja zastonj v službo ne vzél.

M. Kakšen si tudi ti! kaj nisi nikoli slišal, de se mora le gréh sovražiti, ne pa človek, ki ga je storil?

G. Ali pa ti tistiga ne, kaj de se pravi „gréh spreglédati, gréha se vdeležiti“? Ne, ne Marka! če takó delamo, kakor Martene, bo sodni dan vroča za nas in družíno, pa tudi na tem sveti pridemo mi in družína pod kôš. Tega nekda ni bilo, in še dan današen marsikje ni. Poznam céle velike soseske, kjer se gospodarji in družína po stari lepi slovenski šégi med seboj védejo: je pa tudi božji blagoslav očiten nad obojimi. Serce človeku od veselja igra, ko se po takih soseskah sprehaja. Po hišah je vse v narlepšim redi, ljudje so sama perljudnost do vsakiga, ki ima z njimi kaj opraviti; gospodar in gospodinja sta pravi oče in mati do svoje družíne: sama dobrota in usmiljenje jih je: pa usmiljenje Marteneta jim je neznana reč. Družína se tam sploh malo prestavlja, kér si nikjer ne poboljša; pravico ima povsod, razvujzdanja pa ne terpi za kar bodi noben gospodar, in posle, ki si veliko gospodarjev poskusijo, nihče kaj ne cení. Ko si tam gospodar družíno preménja, kar se sploh le zgodi, ako mu star hlapec ali dekla obnemaga ali clo umerje, ali pa če kako družínče v zakon stopi, — se hoče dobro prepričati, ali je človek tudi dober kristjan, ali vsaj tak, de se še pobolj-

šati da. Stopi družinče po tem v službo, ima vse, kar človeku gré; pa gorjé mu, ako se svoje terme deržati hoče: brez vse milosti se mu slovó da. In taci med létam odpravljenih hlapcov, dékel ne terpijo nikjer, zato so permorani, se, ko zgubljeni sin, k svojimu gospodarju nazaj podati, ter se mu vклонiti. Pa per nas se je lépa usmiljenost, ki se toliko nad nami Slovenci hvali, v napak obrnila, takó de veliko veliko z njo stratimo. Per nas hlapca, ki so ga že na desetih méstih izbajkali, na enajstim brez premislika v službo vzamejo, ter rečejo: nekje vunder mora biti. Ali ne dela Martene tudi takó? Tisti Miklavžek, ki mu jo je zdaj pobrisal, je že povsod znan, ko slabi denar: on ga je pa le v službo vzél. Ursája, ki je cunje pobrala ter zginila, je imela letas že tretjiga gospodarja. Dva perva nista vlačénja terpéla. Bi bil Martene mož kakor gré, bi ji bil lép nauk dal, de naj gré odpušanja prosit eniga poprejšnih gospodarjev, in se nósi posihmal ko poštena keršénca. Pa tega ni storil, zdaj ga je pa spláčala. Špéla je že od Gaberšeka aro iméla. Ali je Martene po možko ravnal, ko je Špélo premotil, de je Gaberšek aro nazaj nesla, in k njemu v službo stopila? Usmili se mi zdaj Martene, pa Gaberšca se mi je tudi, ko je mogla o hudi zimi sama opravljati, desiravno je o pravim časi si deklo naprosila in jo zaárala. Marka! to ti povém, gospodarji moramo drugači biti, ali smo pa skoz. Če se mi ne popravimo, se družina tudi ne bo. Dokler ne bo med nami gospodarji več ljubezni, smo na zgubi mi in družina. Sloge nam je potreba. Zastopiti bi se mogli vsi med seboj, nobeniga družinčeta sprejeti, ki jo med létam iz službe potégne. Gerdeža, ki hlapca ali deklo premóti, de nese áro nazaj, bi mogli med seboj oistro posvariti, ali ga clo per gosposki zatožiti. Še bolje bi pa bilo, ko bi se povsod šega vpeljala, kakor je že semtertje po Slovenskim, de bi se ne dajala ara hlapcu ali dékli, ampak de bi ti mogli zastavo dati, de gotovo služit pridejo.

M. Imaš práv. Saj tudi nekteri gospodje, ki v cesarske službe nastopijo, morajo zastavni denar (kavcýón) položiti.

G. Pa še nekaj bi bilo potreba — de bi se létni družinski zaslužek nekako vravnal. Je pravi križ: plačila (lóni) rastejo od léta do léta; in to storijo spet nespametni gospodarji, ki ne premislijo, kam gréjo. Svoje dni je imela družina veliko manj plačila, ko dan današen, in vunder je imélo blagó višji ceno, ko zdaj. Kakó bomo gospodarji izhajali, če za svoje pridelke vsako léto mánj dobivamo, družino pa čedalje bolj plačujemo? V kratkim ne bomo vedili kod, kám. — Tudi denar gré iz dežele. Razumnost je čedalje véci: naši suknarji, tkavci in drugi mojstri, ki za človeško obleko delajo, svojo robo čedalje bolj izdelujejo. Kdo pa nosi, kar se v naših krajih naredí? Kdo drugi, ko bolj premožni gospodarji, gospodinje, sinovi, hčere razumnih kmetovavcov in pa kak sromak: družini je to vse preveč priprosto — preslábo. Tibet, kazimír in cló žida mora hlapce, dekle pokrivati! Dekla, če nima zlate avbe ali pa z dražimi špicami obšite peče, tenjke, vse na drobno nakrišpane, skoz in skoz navotljene rute ali pa dragiga pajčolína, pravi, de jo je sram v cerkev iti. Čez drago vrešoče krilo se morajo še široki židani panteljci nasprotne farbe, ali pa okrogle debéle gumbe ovijati, ki tudi krilo skazijo, kér sčasama po drugod farba več ali manj obledi, pod

našitim urésam (ciram) pa še živa (vrešoča) ostane. Zadi po takim zijali še mora debel šóp pisanih panteljcov blizo do kolén viseti, i. t. d.

M. Tiho bodi, tiho; drugači me razkačiš, de še danes vse svoje lajne razpodim.

(Dalje sledí.)

Sa kmetifške gospodinje kaj.

(Zopernize pregnane). Prifhel fim na fvojim popotvanju, kteriga dolshnost mojiga stanú fabo pernese, v neko hifho v fari D. na Gorenškim. Ravno fo v pinji delali, in gospodár mi je jel prezej toshiti, de se she vezh zhafa kar nizh storiti nezhe, naj delajo in pozhnejo karkoli hozhejo. Še s pinjo vbijajo in vbijajo, pa vse je saftonj. „Naj mi dajo kak fvét — pravi gospodár — sakaj mi ne vémo, kakfhna boshja rezh je to; fkorej ni drugazhi, de je sazoprano.“ Jes vprafham: ali famo vafhe krave tako mleko dajejo, ali tudi fofedove? „Gospodár: famo nafhe, fofedove krave dobro mleko dajejo. Jes: ali se vse vkupej na eni pafhi pafejo?“ „Gospodár: Vse vkupej, pa vender fo une dobre krave; sató pravim, de mora nam sazoprano biti.“ Jes: Kam pa mleko devate, in kakofhne pofode imate sa mleko? — Me peljejo v mlezhnizo, in tú vidim; de fo vfe latvize nove, ni davnej kar fo jih bili od lonzharija, ki jih je na muli okoli nofil, kupili. Pa komej splaknili fo jih, in prezej fo mleko va-nje djali. To viditi, jim fvetjem, de naj vse nove latvize v kotli s vrelim kropam prekuhajo, in potém fhe le mleko va-nje denejo. Štorili fo takó, in zhes neke dni, ko fpet v to hifho nasaj pridem, fo me s veseljem sprejeli, in se sa moj fvet sahvalili; rekli fo: de se sdaj v pinji práv lahko in rado vmede. Kaj pa je bilo, de popred ni bilo takó? Latvize fo bile nove in pozinjene; v novo latvizo vlito mleko je storilo, de je zinj nekoliko odjenjal, kteriga je mleko na se potegnulo, pa ravno od tega prevseto in pokashéno bilo. S prekuhanjem v vrelim kropi se je pa vef tifti zinj, ki se ni dobro dershál, odkuhal, drugi pa, kar ga je oftalo, se je terdno dershál. In takó fo bile latvize dobre postale, in mleko v njih ni bilo pokasheno vezh. — In pregnane fo bile zopernize! Kjer kotla ni per hifhi, je vse eno, zhe se v nove latvize vreliga kropa vlije, in te nekaj zhafa k ognju, ali v vrozho pezh postavijo.

(Kakó se per molshi nepokojne krave vkrotijo?) Šo krave, ktere per molshi nozhejo per miri ftiati, ali pa tudi berzajo, in takó mleko ofvinjajo, ali pa fhe svernejo, in tega, ki molse, v ftrah pripravijo. Jih vkrotiti, fo se ljudje she mnogih pomozhkov poflushevali. Nekteri jim obé sadnji nogi v fpone ali terte denejo; drugi jim fprednje in sadnje noge kam perveshejo, de jih ne morejo premikati, in de bi takó primorane bile, per miru ftiati i. t. d. Ali to jih vezhkrat fhe bolj nepokojne, vzhaí práv nóre naredí. Ti napaki krav pomagati, neki Nemez práv lahek pomozhik fvetje, namrezh: kof v mersli vodi namozheniga platna se mora kravi na krish herbta poloshiti, in potem práv gotovo per miru ftojí. Pofkusimo!

J. K.

Nesréčna igra.

(Resnična prigodba.)

Igrávec je pač neusmiljen pokončavec svoje časne in véčne sreče, je sam obropar žene in

je pa letašnja zima mokra in merzla bila, je mokrota v satje, z sterdjó le na pol napolnjeno, potegnila, in sterd, na kateri niso čbele skozi zimo sedéle, se je skisala, in takó pokvarila, de so čbele po nji pomreti mógle. De so večidel od skisane sterdí čbele v letašnji zimi pomerle, se tudi óčitno iz tega vidi, de je še práv veliko panjev pomerlo, in de so čbele panj z sterdjó vred zapustile, ko je že práv lepó spomladanjsko vreme nastopilo, ko so se čbele po svoji volji na satovji presedovale, in ko hude ure se ni nič več bilo treba bati.

Čbelarji! de bi se tedej za naprej te nesreče lažej varovali, in koristne živalice čez zimo obderžali, na tole glejte: Dobro je, de vsaki čbelár saj tiste panjove, ktere skozi zimo za pleme obderžati hoče, že pred ajdovo pašo pregleda, če imajo zadosti čbél, in koliko so težke? Po paši naj jih pa vaga, de popolnoma zvé, kakošne so; naj jih še enkrat dobro pregleda: ali imajo kaj zadelane sterdí, in dovelj za zimo čbél? Če je panj, kteriga hočete za pleme obderžati, preubožen, nikar sterdí ne šparajte, dajte mu je toliko, kolikor je skozi zimo imeti mora, de vam bo per življenju ostal; dajte mu jo berž po ajdovi paši, de jo bo zadelal, in pred skisanjem obvarval; — to vam bo na spomlad veliko koristi perneslo. Serce mora vsakiga čbelarja boleti, če vidi, de morajo po nemarnosti te pridne, za človeka neizrečeno koristne živalice pomreti.

Če boste prihodnjič vselej z čbelami takó ravnali, kakor vam je tukaj po dolgih skušnjah svetovano bilo, gotovo ne bo toliko panjev čez zimo, ako je še tako ojstra in za čbele huda, pomerlo; in zakaj bi tega tudi ne storili? Saj vsak čbelár dobro vé, de se čbele brez potrebe sterdí ne pertaknejo, in de jo lepši ohranijo in veliko bolj varjejo, kakor čbelár pod klúčam!

J.

Čbelarsko prerokovanje.

Ni bôsa ne, de mnoge živali, kakor pajik, močarad, šurki, tomažek (Laubfrosch) in druge žabe vreme za naprej razodenejo. Ena od tacih vremevedjočih žival je tudi čbela.

Skerbni čbelár zjutrej, ako je ravno še jasno, iz letanja čbél spozná, ali bo popoldan deževalo ali ne. Dostikrat bi človek iz črnih oblakov ali iz gromenja sodil, de bo ploha prišla, vender čbele ne hitijo domú, in vse brez kaplje dežjá mine; to nam pričuje, de čbele ne sodijo po oblakih, ampak one imajo v svojim truplu vremenika, enakiga tistim ljudém, kateri ftare rane imajo in premémbo vremena vselej pred čutijo.

Pa ne samo vremena, tudi druge reči nam čbele prerokujejo. Navado imam, de v ajdni paši slabe panje z dobrimi, kateri so v sredi, de jim škatel nastaviti ne morem, ob deseti uri, kader čbele nar lepši leté, premením; to se pravi: slabe na mesto dobrih, in dobre na mesto slabih postavim. Čudno se mi je večkrat zdelo, zakaj se čbele nektre léta práv rade združijo, nektre leta pa večidel le kolejo, in zopet druge léta, kakor postavim lanjsko jesen takó grizejo, de jih moram urno na staro mesto prestaviti. Pa večletna skušnja me uči, de kolikor ljubši se čbele sprejmejo, toliko boljše je ajdna paša, in če se per tem prestavljanju grizejo, gotovo ajda sterdéna ne bo.

Skusil sim to reč tudi danes (25. dan Velkiserpana) in čbele so brez vse zmote, desiravno še

le ajda nekoliko cvetè, v prestavljene panje šle; iz tega prerokujem, de bo letašnja ajda sterdéna, kakor že dolgo ne.

Ko bi ta skušnja, če bi se sploh poterdila, od posebniga dobička, zlasti za tiste bila, kateri čbele pred ajdo kupujejo, in jih v pašo vozijo; ravno zató vas, dragi čbelarji, poprosim to reč tudi po družih krajih skusiti, in v Novicah oznaniti.

Še to le opombo imam za čbelarje. Pretečeno spomlad sim sploh tožbo slišal: zdaj nas bodo čbele zapustile, in resnično še zdaj per nas na Štajarskim, in kakor mi prijatli pišejo, tudi po Krajskim in Koróškim, čbelnaki večidel prazni stojijo. Ali glejte! čbelarji sami ste tega krivi. Vi mislite, de morate vsako léto nartežej panje poklati, de nektre krajcarje za sterd dobite; lahkeji postavite pa nazaj z besedami: če bo Božja volja, bojo že preživele! Če je potém huda zima, ali kakor letas deževna spomlad, imate polno merličev, ali pa omadeževano sterd, ktero ste čisto po dva groša na jesen prodali, spomladi jo pa po dvajsetki nazaj kupujete. Dvanajst let se že z čbelami pečám, in nikdar niso čbelarji v jeseni dražej, kakor po 6, k večimu po 7 krajcarjev sterd prodajali; pomladi pa, kar je še dostikrat nevarno, jo od svečarjev in drugih kupcov po dvajsetki plačujejo; ja, per nas je bila letas po pol goldinarja v srebru. Nej se čbelarjem po teh besedah oči odprejo, katerih nisim govoril iz dobičkaželjnosti, ampak iz góle ljubezni do čbelarstva; sej so tudi meni, dostikrat po dvajsetki za sterd tisti ponujali, kateri so jo poprejšno jesen po dva groša prodajali.

Sic vos, non vobis, mellificatis apes. M. N.

Od družine.

(Dalje sledí.)

G. Ne razpoditi — pa v slogo se moramo gospodarji skleniti, de se takih pomót znebimo. Ali nismo neumni? čez slabe čase tožimo; vpijemo, de nam ni izhajati — take potrate pa terpimo, ki nam takó do čistiga denár iz našiga kraja pometejo, de bi v sili v celi soseski gotoviga denarja za par vólóv ne našli.

M. In kaj nas še čaka! Zunanji napuh tudi sercé napubne: napuh gré pa pred padam. Taka nališpana pošast ne porajta za nobeden nauk: božja beséda, molitev, sveti zakramenti — te svete podpore, ki same zamorejo človeka per razumu ohraniti, in mu moč dati, de zavoljo svoje velike slabosti, ki jo že z seboj na svét pernese, v dobrim ne opéša — so takimu zijaku neizrečeno zoperne reči! — Pade — in bogat činč je za povoje in ple-nice. — Komu pa pade vsa ta revšina na vrat, ko soseski? Perhranjeniga denarja nima. V starosti, v bolezní mora po tem soseska take zgubljene sirote in njih otroke prerediti. Oče jo sploh potégne, ali če se žéni, si iše bogato. — Pa če tudi dekla takó delječ ne zaide, v starosti bo le gorjé, kér vse proti za lišp in kinč izdaja. Kaj nas in naše naslédnike drugiga čaka, ko velika revšina, soseske polne beračev, naj Bog tudi še takó dobre leta da, naj dežela še takó malo od kmetovavcov terja. — Ali pa véš kako pomoč nasprot?

G. Pomoč bi že bila; tóde midva samá nič ne opraviva. Pa eno mislim že zdavnej: kér sva obá uda kmetijske družbe, in imava ravno tisto pravico, ko narvišji gospodje ob zboru od vsiga govoriti, kar za koristno spoznava, bi per pervim zboru pred celo družbo svoje misli odkrila in razodela, kaj de bi zo-

per ta zlég dobro bilo. Po odbornikih bi se najno svetovanje vikšimu vladarstvu v razsod poklonilo, ako ga zbiralise, ko modriga poterdi.

M. Kaj pa misliš, de bi pomagalo?

G. Pervič, de bi se tudi v našim kraju ta dobra navada vpeljala, de bi pri vdi-njanju pôsli gospodarje zagotóvili, de k njim v službo pridejo; — dokler pa še per sedanji navadi ostane, de bisaj gosposka gospodarja oestro kaznovala (štrafala), ki hlapca ali deklo premoti, de pervimu áro nazaj nese, in k njemu v službo stopi.

Drugič, de bi se častitljive c. k. kresije ponižno prošile, letno plačilo odločiti, katero se ima družini dati.

M. Gréga! to ne pojde: ali ni nekteri hlapec za dva druga? Ali boste dekla in varučka enako plačilo imele?

G. Ne moti me, čaj, de izgovorim. Jaz takó mislim, de bi se hlapci v tri verste razdelili, in ravno takó dékle. V prvo versto bi se vzeli véči hlapci, v drugo srédnji, in v tretjo mali. In ravno takó dékle. In po ti trojni razliki bi se jim tudi plačilo odsodilo. Zavoljo varučk in pastirjev, kjer jih je še potreba, bi se znali gospodarji in stariši téh otrok po svoji volji med seboj zmeniti. Kar pa une tri verste družine zadéne, bi se postava izprosila, oestro gospodarja pokoriti, ki bi se je ne deržal.

M. Kdo bo pa družino takó vverstil? Kakó se bo razločilo, kateri hlapec ali dékla gré v prvo versto, drugo ali tretjo?

G. To se samo kaže. Niso ne moči, ne razumnost per vsakim človeku enake. Môčni, terdni ljudje, ki se pa zavolj pičle razumnosti za vsako delo obrniti ne dajo, bi se med srédnje štéli; drugi môčni, ki so tudi dobro znajdeni, med véči; slabiji na môči in na razumnosti pa med male. — Tudi delo in kmetije razsodijo. Hlapec ali dekla, ki bi per velikim gospodarstvu, kjer je veliko terpljenja, imela plačilo véčih, bi móгла z plačilam srédnjih zadovoljna biti, ako stopita v službo, kjer je manj truda. Tudi ne dé toliko, ako se družinčetu srednje veljave plačilo véčiga družinčeta da, de je le nar véči plačilo odsojeno.

M. Gréga! ne bo šlo. Težko se bo družina dobila, ko bi se to vpeljalo. Potegnili jo bodo v bajte, de pojdejo po tem zidarjem streč, na ceste delat, v najemšino (po tavérhah) mlatit, kosit, žét i. t. d.

G. De bi te čuk — z tvojo prazno boječnostjo! Kje se pa po zimi zidarjem stréže, céste delajo, žanje, kosí i. t. d.? Bi mogli čez morje, kar ne morejo, in jim tudi dišalo ne bo. Pozimi morajo nekam; poléti iz službe stopiti, bi se pa tudi oestro prepovedalo.

M. Kaj še?

G. Tretjič, de bi tisti gospodarji bili kaznovani, kateri hlapca ali deklo v službo vzamejo, ki jo pred létam od gospodarja potégnejo, ali kdor jih pod strého vzame in jim potuho da; drugači, ko bi se bili takó slabo obnašovali, de bi se jim bilo slovó dalo.

Četrtič, de bi se takim, ki z najemniki delajo, kakor zidariskim mojstram, fabrikantam, in takim, ki so velike céstne dela prevzéli i. t. d. oestro prepovedalo, komu delo dati, ki ne pernêse pôsa seboj. De bi se pa tudi gosposke (komisije) opomnile

ali poprosile, nobenimu mladimu človeku pôsa dati, če ne pride z njim oče ali kdor ima oblast čez-nj, in ne poterdi, de od njegove strani nobeniga zadržka ni.

Dokler se to ne zgodi, bo še zmiraj kakor do zdaj, de bo gospodár čez zimo čudo ljudi prerédil, poléti pa sam délal.

(Konec prihodnjic.)

Slovenskim pevoljubam.

Pesem, s katero gosp. Poženčan v 20. listu naših „Novic“ Slovenke k petju podbadajo, me je napeljala od Slovincov, kar njih petje vtiče, besedico pregovoriti.

Opisvavci Slavjanskih narodov pripisujejo Slavjanam sploh veliko veselje do petja: de radi svoje občutke, veséle in žalostne, s petjem razodevajo. — Po véčim ali manjim številu narodnih pesem, ktere so marljivi rodoljubi pri svojih rojakih nabrali, menim, de se tudi véči ali manji veselje do petja tistimu narodu pripisati mora, kjer so pesme nabrane. Takošnih pesem imajo med vsimi Slavjani Serblji nar véč skazati. — Znatno število narodnih pesem se pa tudi pri Slovincih znajde, kakor nam to nabirki gg. Stanka Vraza in E. Koritkota kažejo. De se razun teh nar manj še dvakrat toliko takih pesem med nami znajde, se dvomiti ne more: vender pa se mi dozdeva, de bi tisti dalječ od resnice zašel, in bi veliko zaméril, ki bi te pesme za méro našiga pevoljubja deržal; zakaj skušnja kaže, de je petje lastnina nar manjšiga déla našiga naroda.

Prenapeto rodoljubje nekterih mi bo morebiti s tem naproti stopilo, de se na Slovenskim ob nedeljah in zapovedanih praznikih v cerkvah pri božji službi veličastno petje sliši; — de se naši delavci na polji in v goricah z veselim petjem glasijo; de se po planjavah in gričih pastirski samopevi na široko razlegajo i. t. d. Ta se tajiti ne da; tode zvedovajmo, kdo so ti, ki v cerkvah, na polji, v goricah in na paši prepevajo? in pokazala se bo resnica moje izreke: se bo pokazalo, de samó mladi, neomoženi ženski spol prepeva *), možki spol pa, akoravno pri teh pevkah pričijoč, dolgočasnost na tihim prodaja.

De Slovinci ne prepevajo in tudi peti ne znajo, sim se prepričal na več krajih po Krajskim in po Koróškim, posebno pa po Štajarskim, kër šest let, kar slovenske narodne pesme nabiram, ód možkih še nobene nisem mogel dobiti. Narbolj sim se pa tega prepričal v mestici B*** na teržaškodunajski cesti ležečem, v katerim sim nekaj čez leto prebival in sim večkrat priložnost imel, na deržanje svojih rojakov paziti. Skorej vsaki dan je bilo viditi tamkej mladenčov vojaškiga stanú; zdaj talijanskih, zdaj nemških, zdaj magjarskih (ogerskih), narvečkrat slovenskih iz Krajskiga, Koróškiga in Štajarskiga. Talijanski so nas vselej na vès glas vojaške popotnice prepevaje pri svojim prihodu pozdravili, in prepevaje spet slavó od nas vzeli. Z veseljem jih je vsaki rad poslušal, akoravno njih pesem ni razumel. Nemci in clo Magjari niso vselej tiho pritekli. Ali kdo bi verjel, de bi Slovenski mladi vojšaki, katerih sestre domá cele dni hribe in doline s prijetnim petjem polnijo, čisto tiho za bobnam stopinje pobirali! Res de so se tudi med

*) Redka je, de bi omožene ženske popevale; ali od njih se vender lahko reče, de so enkrat neomožene popevale.
Pisatelj.

dobivati, nasmetene pa prodati nemore, kér tedej vidi de mu skerb in trud ne verže, smolarijo opusti.

(Tyroler Wochenblatt.)

Kakó in zakaj priden vertnar svoje drévje vseskozi snaži in čedi?

Vlastnik lepiga sadniga verta, ki nima enačiga okoli in okoli, *Boštján* po imenu, si je po dežju v svojim vertu veliko prizadeval, z oestro cunjo debela svojih sadnih drevés osnažiti, takó, de mu je pot po čeli lil. Njegov sosed *Lenard* to viditi, se mu na vse gerlo smeja, in proti njemu gredé, ga nagovori rekoč: *Boštján!* mende te seme ližejo; sej boš vso kožo od drevja oddergnil! Zakaj je neki tó dobro?

Boštján. Kmaló ti bom povedal; le sém pridi čez plot, sej vidiš, de se mi mudí, de od dela ne morem; tje čez plot ti pa tudi vpil ne bom.

Lenard (čez plot prihlomasti.) No, sim že tukaj, *Boštján!* Na! šnofaj enkrat, boš lažej dergnil in hruškovo kóžo likal. Kaj delaž? ali ne mlatiš prazne slame?

Boštján. Ti presneti Jurčik ti! Povej mi, ali se rad včasi z merzlo vodó vmivaš?

Lenard. To se vé de.

Boštján. Se greš tudi včasi kopat?

Lenard. Kej rad; posebno v vročini, to je pač zdravo.

Boštján. Čedi in pometa tvoja žena hišo? čistiš poredama svoje njive od plevla? si skertačiš nekterikrat svojo suknjo?

Lenard. To se vé de; le kaj takó nerodniga me ne baraj več!

Boštján. Takó? práv je! Povej mi *Lenard*, ali tudi svoje drevje po vertu večkrat snažiš in od škodljivih merčesov trebiš?

Lenard. Drevje? Kakšno drevje? Kdo se bo še z tem delam vbijal? —

Boštján. Kaj ne, tega ne razumeš? To je pri tebi prazno delo, ako je ravno tvoje drevje polno mahú!

Lenard. Kaj morde mah drevju kaj škodje?

Boštján. Kakó moreš, ljubi moj! kaj taciga prašati? Verjemi, de je mah drevju velika bolezen; pojdi tedaj urno domú, vzemi oestro cunjo v roke in dergni z njo mah od drevja, kar nar bolj moreš; zdej po dežju je mah še moker in gré rad od drevja proč. Le hitro pojdi, hitro! (ga naprej porine.)

(Konec sledí.)

Od družíne.

(Konec.)

M. Tvoje misli, prijatel, res niso slabe. Bog daj, de bi se tudi izpeljalo, kar svetuješ! — Pa kakó bi bilo mogoče, lišp in kinč zatréti, družíno napeljati, de bi si za stare dni kaj perhranovala, hlapce odvaditi, de bi po oštarijah vsiga ne zabajkali, po nóci per pokoji bili — tega mi še nisi povédal.

G. Moj ljubi, to je kaj družiga. K temu bodo tudi postave težko kaj perpomogle, če božji strah ne bo družíni gospodaril. Gospodaril ji pa ne bo, dokler ga ne bo per gospodarjih in gospodinjah *) — Saj poznaš Želodnikarja in Li-

povška, dva kmetovavca, ki v Péskih nar bolj slovita. Vsak od nju ima po šestéro družíne, pa kakošni ljudjé so nju hlapci in dékle: v zgled so vsi mladíni dalječ okoli. Pa tudi ne vidiš, ne Želodnikarja ne Lipovška nikdar pijaniga, nikdar režočiga. Ako kaj ne véš práv obrniti, le eniga tih dvéh vprašaj, in per priči ti bo povedal, kaj de je storiti, in če vbogaš, ti ne bo žal. Je le veselje, se per njima pomuditi, od vsega vésta govoriti, kar podučí ali razveseli; pa Bog ne daj, de bi se kdo prederznil vpričo nju kvantati, klafati ali pleperce péti: ne bo dobil več dobriga očesa. Drugači so pa per njima pèsme, šale, kratkočasi domá. Mende ni nobene svéte, pa tudi posvetne, kratkočasne, tóde pošéne pèsmi, ki nikogar ne zmoti ali pohujša, de bi se po stanji, njivah, travnikih in gojzdihi tih dvéh verlih mož ne razlegala. Ob nedeljah in praznikih po večernicah, pozimi per preji najdeš pa celo hišo združeno v lepoglasnim petji: oče in mati v šum mladine svoje glasove perlagata, in otrok, komaj tri pedí dolg, že tudi, očetu ali materi na kolenu — vmés čivka, ko tanjka pišalica v orglah. Se rés zdí človeku med njimi, kakor de bi v nebésih bil; in gré vés dobrovoljin in vesel od njih, — in to veliko veselje mu ni — penéza vzélo! — Oben večér ne preide, de bi cela hiša ne opravila združena večerne molitve. Vsa družína ima čedne, zdrave, snažne spalnice — po spolih razdeléne. „Noč je za počivati“ pravita. In gorjé hlapcu, ko bi to besedo količkaj prelomil; slovó gotovo dobí drugo jutro. Razterganiga, vmazaniga ne terpita, pa tudi ošabno nališpane dékle ne. Vsi imajo pa obilno čedniga, snažniga kmetijskiga oblačíla. Cerkve imajo za to, za kar so — za božje hiše; in družíni je perpušeno; si po želji ob nedeljah in praznikih dušo per božji službi okrepčati. Na božjo pot se od tih dvéh hiš le malo hódí. Lipovšek rad reče: „Premnogi pravi, de gré na božjo pot, pa gré le Bogu na pot; če gré od dóma še kaj pobožen, pride rad brezbožen domú.“ — Jéli Marka, ko bi takó per eni dóbi mi vsi gospodarji bili, bi pa še postav za družíno treba ne bilo.

M. Pač res. Dokler se pa še takó lahkó hiša najde, de skoz strého dež na mizo kaplje, ded pa cele dni po oštarijah dolg čas prodaja, baba celo kramo na sebi nosi, de je bolj pošasti, ko žéni podobna; de otroci v šolo in cerkev ne morejo, ko nimajo kaj obleči; se štibra ne odraja, dokler se tirjavec ne perkaže; de se ta zrél zakonski par z šénti pozdravlja, z kletevjo in tepežkanjem v srédi nóci družíno, otroke in soséde iz spanja zbudi; ne ón ne óna Óčenaša, pridno ne znáta: se je čuditi, če je mladína hudobna, družína vsa divja?

G. Ko bi se v naši soseski le enkrat B—ca stegnila, ki vse ženske k lišpu napeljuje; in Č—c raztréšil, ki nam fante pijančevati in kvartati uči, bo pa kmalo boljši. — B—co je tamkej neki nemec srečal, ko je ravno vsa nališpana v cerkev šla; smejati se moram, kadar se spomnim, kako ga je preletélo, ko sta vkup prišla. Ostermel je: in ko jo nekaj časa debelo gléda, reče: „Das Mensch schaut aus, wie ein Palmesel.“

M. Práv ji je storil; pa méniš, de se kaj zméni za tó? Ne bo storila, dokler ne dobí z lopáto po rébrih. Práv vesel sim, de sim k tebi prišel. Rad bi še bil per tebi: tode večérja bo že hladna. Danes teden po večernicah — pa véš, de si kmalo per meni: so se otroci silno lepo pèsem v šoli naučili, jo bomo pa zapéli. Mirno počivaj! Lahko noč vsim skupej!

*) To so pač resnične besede! Če hočemo pòsle poboljšati, moramo pri gospodarjih in gospodinjah začéti. „Above majori discit arare minor“ je latinski pregovor, ki se po slovensko takole glasi: „Kar mladi ne véjo jim stari povéjo.“

G. Tudi tebi in tvojim. Mi boš povedal v nedeljo, kaj se ti bo nicoj sanjalo. Z Bogam! —o—

Kmetijske skušnje.

Iz Štajerskiga.

(Mravljince pregnati) je prvo sredstvo to: mravljiša o spomladi vse pregledati in do čistiga zatreti; če se jih ravno kaj maliga potem prikaže, je pa dobro eno ali drugo sredstvo, ktero nam je bilo v „Novicah“ oznanjeno. Vidil sim nekiga človeka, ki je mlado drevó zraven plota streseval, de bi mravljince doli spravil, pa je bilo vse zastonj, kér je na drugi strani plota, ne štiri seznje proč, mravljiše bilo. Če ne bomo mravljincov v kopicah (mravljiših) zatirali, jih ne bomo nikakor čisto pregnali; če bomo pa vsak zarod zatérli, gotovo se jih bomo znebili.

Novice so pretečeno leto zmiraj kaj od gosenc govorile in svetovale, kakó jih imamo zatirati in pokončati; vstrašile so se in šle so rakam žvižgat; znabiti de smo tudi mravljincem takó zapéli, in de jih bodo kmetovavci na škodljivost mravljincov opomnjeni, na eno ali drugo vižo bolj preganjati začéli, in se jih po tem takim znebili.

(Škodljivost podleska ali golobnjaka, ušivca, Herbstzeitlose — na senožetih). Pogostama se sliši zdej v enim zdej v drugim kraju, de živini kaj napade in de boleha. Kmetovavci pa ne premislijo, kakšno klajo imajo, in de je večkrat veliko škodljivih zeliš med njo namešanih. Grozno veliko se najde podleska, po travnikih, kteriga nekaj iz nevednosti, nekaj pa iz zanikernosti pustijo rasti. To zeliše o jeseni cvetje naredí, in če tedej o jeseni te cvetlice potergamo, prihodno spomlad semena doneslo ne bo, ter bo vsahnilo. Zatorej bi bilo koristno, ko bi vsak kmetovavec, ki ima z tem zelišam travnike ognušene, precej to jesen te cvetlice iz svojih travnikov spravil, de se njegovi živini kaka nesreča ne primeri. Le žalostno je, de nekteri ljudje dobrim opominam poprej ne verjamejo, predenj jim lastna škoda oči ne odprè. Taka se je tudi pretečeno spomlad perpetila: Neki bedak gré naberat tega zeliša za svojo kravo, kér je bilo veliko pomanjkanja klaje, in kér to zeliše hitreji raste od drugih; ga, naterga in domú nese. Lačna krava ga pojé, tode ne dolgo potem, jo je začelo viti takó, de bi jo bilo hudó grizenje umorilo, ko bi ji ne bili hitro na pomoč prišli. — Obljubim, de ga ne bo več mikalo tega zeliša poberati. — Ljubi kmetovavci! trebljenje podleska iz travnikov vam čisto nič potroškov naredilo ne bo, sej otroci pri šestih letih lahko to delo opravijo, ki toliko prazniga postopanja storijo. Otrokam pa se mora oestro prepovedati, de se njegoviga zernja ne pritaknejo. Če to delo skozi tri leta vsako jesen na tanjko opravljate, bodo vaši travniki od škodljiviga zeliša očisteni.

(Ni treba ne soli, ne dlake kravam dajati), če se tèle zadnji teden, predenj ga mesarju damo, v drugi hlev blizo krave dène, de se tele in krava tega pervadi; le samó takrat nej se spuští h kravi, kader je čas sesati. — Kakó gerdó je in ostudno, če mesar pride z pesam v hlev do krave po tele; pes začne lajati, tèle se dère, krava vidi in sliši vse to, začne mukati noč in dan, žaluje celi teden in večkrat od žalosti še zbolí. J. Zepič.

Glas iz Štajerskega.

Mi Slovenci posebno v Marburžkem okráju na

Štajerskem imamo slabo letino: nesrečne ujime so sterníni in vinski tèrti hudo zadévale. Zerno, kar ga je toča še pustila, je vse puhlo; tude dosta in dobrega vina se ne smémo nadjati, kér je večidél vreme zoperno — noči hladne, bi rekel mèrzle. Ali pak sádja, bodi ga Bog zahvaljen! je na mestih in v varnih dolih obilo. Veséli pak vèndar hodimo železne ceste gledat, kakó od Marburga na ravnost proti Celju hitijo pród voziti, dobové klade in železne žlebove polágati in votlinjake v hribovem drobu dolbsti — kér se zaupljivo zanášamo, da bo nam ona — železna cesta — nekeda ujimske pogréske ednega kraja z obilnostjo iz drugih krajev popravljala. Bog daj! da bi hlapón ze skoro na Slovensko prisopihal! da bi se berž v ljubo Ljubljano vozili.

Cafov.

Persega.

Ni dolgo, kar sta se dva kmeta toževala za 50 goldinarjev. Posodil je bil Juri svojimu sosedu Boštjánu 50 goldinarjev, kér ga je lepó prosil. Te denarje je bil Boštján več časa dolžan, in jih ni proti Jurji nikoli v misel vzel. Jurju se to čudno zdi, gré eniga dne k njemu in mu práv prijazno takó govori: Ljubi moj Boštján, kdaj mi boš že vèrnil tistih 50 goldinarjev? Kolikokrat hočeš, odgovorí Boštján, de ti bom vračeval? Kdaj sim ti že dal, kar sim ti bil dolžan. Takó on vès dolg vtají. Juri gré h pravici, Boštjána toži, in prosi sodnika, de bi mu pravico storil. Sodnik ukaže poklicati Boštjána in mu z ojstrimi besedami reče: Zakaj ne plačaš, kar si dolžan? Boštján odgovorí. Že zdavnej sim ta dolg plačal, nič nisim dolžan več. Sodnik ga vpraša, kdaj si mu vèrnil, kje si mu denarje dal, in ktere sorte so bili? Boštján ni vedil, na vse te vprašanja drugiga odgovoriti, kakor, de je že pozabil, več se ne vé spomniti, kér je že zdavnej vèrnil. Juri pa sodniku pravi: Verjemite meni, Boštján laže, nikoli mi ni ne krajcarja vèrnil, in tudi nikoli nič obresti (čimža) dal. Ogoljufati me hoče, kakor je že z večimi naredil. Sodnik zdaj ne vé razsoditi, ne vé, kterimu bi verjél, vender se mu je močno zazdevalo, de Boštján laže in dolg tají. Zdaj sodnik Boštjána bistro pogleda in mu terdo reče: Si li res plačal dolg, si res vèrnil Jurju 50 goldinarjev? Boštján mu odgovorí: Res sim vèrnil in gotovo plačal do zadnjiga vinarja. Sodnik ga popraša: Si pripravljen na te beséde priseči? Boštján: kader hočejo, gospod žlahten; če je treba precej zdaj. Sodnik pravi, práv je, in hitro ukaže prinesiti na mizo dve prižgani sveči, in britko martro v sredo postavi in takó govori: Poslušaj zdaj Boštján! persegel boš, tode preden persežeš, moraš slišati, kaj ima persega v sebi, in kakšno persego boš storil. Glej Boštján, kader boš persegal, boš samiga Boga za pričo poklical, de resnico govoriš, de si res plačal vès dolg svojimu sosedu Jurju. Če pa resnice ne govoriš in nisi dolga plačal, hočeš le takó z goljufijo svojiga soseda v škodo perpraviti, se Bogu priporočiš, de naj te po vsi ojstrosti štrafa. Vsa tvoja živina naj ti pocerka. Tvoja hiša in vse, kar je v nji, naj ti zgorí. Tvoja žena in tvoji otroci naj ti vsi hitro pomerjejo. Nogé in roké naj se ti posušijo, de se veliko let ne boš mogel iz postlje premakniti. Vse oserčje naj ti sognije, de v velikih bolečinah nesrečen konec vzameš i. t. d. Si pripravljen to